

IN THE ARMED FORCES IMPORTANCE OF WATER SUPPLY

CHORShANBIEV B.B.

h.f.f.d., (PhD), lieutenant colonel O'R JV Academy, senior teacher

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14266191>

ARTICLE INFO

Received: 25th November 2024

Accepted: 29th November 2024

Online: 30th November 2024

KEYWORDS

Water safety, water supply, geographical area, military action.

ABSTRACT

The article examines the global and immediate challenges for the Central Asian states, this is the demand for water resources, which have influencing factors on the action of the Armed Forces.

В ВООРУЖЕННЫХ СИЛАХ ВАЖНОСТЬ ВОДОСНАБЖЕНИЯ ЧОРШАНБИЕВ Б.Б.

h.f.f.d., (PhD), подполковник О'Р СП Академии, старший преподаватель

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14266191>

ARTICLE INFO

Received: 25th November 2024

Accepted: 29th November 2024

Online: 30th November 2024

KEYWORDS

Водное безопасность, водное обеспечение, географический район, боевые действие.

ABSTRACT

Статье рассматриваются глобальные и проблемные вопросы для государств Центральной Азии, это востребованность к водным ресурсам, которые имеют влияющие факторы на действие войск Вооруженных Сил.

ҚУРОЛЛИ КУЧЛАР ҚЎШИНЛАРИДА СУВ ТАЪМИНОТИНИНГ АҲАМИЯТИ ЧОРШАНБИЕВ Б.Б.

х.ф.ф.д., (PhD), подполковник ЎР ҚК Академияси, катта ўқитувчиси

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14266191>

ARTICLE INFO

Received: 25th November 2024

Accepted: 29th November 2024

Online: 30th November 2024

KEYWORDS

Сув хавфсизлиги, сув таъминоти, географик ҳудуд, жанговар ҳаракатлар.

ABSTRACT

Мақолада ҳозирги кунда Марказий Осиё давлатларида энг долзарб ва муаммолардан бу сув эҳтиёжларига бўлган талаблар, хусусан Қуролли Кучлар (ҚК) қўшинлари ҳаракатига таъсир этувчи омиллар сифатида кўриладиган сув таъминот ҳақида маълумотлар келтирилган.

Ҳозирги кунда дунё ҳамжамиятининг эътиборини ўзига жалб этаётган долзарб муаммоларидан, бу ҳудудий ҳавфсизлик, яна бири – глобал иқлим ўзгариши деб

айтилмоқда. Бунга истисно тарзда замонавий қурол-яроғ, ҳарбий-техниканинг ривожланиши, ядро қуроли хавфининг ортиши, шунинг баробарида иқлимнинг кескин ўзгариши оқибатида **сув ҳавфсизлиги** таҳдидлари билан ифодаласа бўлади.

Марказий Осиё давлатларида сув ресурсларининг етишмаслиги сув муаммоси, уни тақсимлаш ва улардан фойдаланиш масалаларини ҳам биринчи ўринга олиб чиқади. Суғориш тизимларининг бузилиши, сувдан оқилона фойдаланилмаслик, Марказий Осиёнинг барча мамлакатларида жадал саноат ва демографик ўсиш жараёни глобал иқлим ўзгаришлари, сув ресурсларига бўлган эҳтиёжни ва зиддиятларнинг мавжуд потенциални ошиши билан изоҳланади.

Замонавий урушларнинг ривожланиш тенденцияларига назар солганда жанговар ҳаракатлар ҳар хил географик ҳудудда йилнинг исталган вақти ва ҳар қандай об-ҳавода шароитида олиб борилади.

Ўзбекистон ҳудудиди географик жиҳатдан тоғли, текислик ва чўл ҳудудларидан иборат. Бу эса қўшинлар ҳаракатига таъсир этувчи омиллар сифатида қўрилади [1]. Шундан келиб чиқиб сув таъминотига бўлган эҳтиёжни биргина сўз билан ҳам тарифласа бўлади **“инсон овқатсиз бир неча ҳафта яшаши мумкин, лекин сувсиз эса бир неча кун яшай олади”**.

Шундан келиб чиққан ҳолда Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлар қўшинларининг сув таъминоти асосий ўрин эгаллайди. Қўшинларни сув билан таъминлаш (сув таъминоти) жанговар ҳаракатларнинг барча турларида ташкиллаштирилади. Қўшинларнинг жанговар ҳаракатлар олиб бориш давомида сув таъминоти вазифаларини бажариш муҳандислик таъминоти бўлинмаларига юкланади улар сув манбаларини разведка қилиш, уни чиқариш, тозалаш, сув таъминоти пунктларини жиҳозлаш ва сақлаб туриш, шунингдек унинг сифатини назорат қилиш вазифаларидир.

Қўшинларда сув ишлатилишига кўра: **хўжалик-ичимлик, санитар-эҳтиёж ва техник сувларига бўлинади**.

Хўжалик-ичимлик сувини ичиш, озиқ-овқатларни тозалашда биринчи ишлов бериш учун (ювиш), овқат тайёрлашда, нон пиширишда, ювинишда, идиш-товоқ ва ошҳона анжомларини ювишда, тиббиёт эҳтиёжларида ва ҳайвонларни эҳтиёжи учун ишлатилади. Қўшинлар хўжалик-ичимлик эҳтиёжлари учун сув билан таъминлаш ва сув тарқатиш пунктларидан таъминланилади [2].

Санитар-эҳтиёж суви шахсий таркибни ювинтириш ва кийимларини ювиш учун ишлатилади. Техник суви дегазация, дезактивизация ва дезинфекция аралашмаларини тайёрлашда, техника ва қурол-яроқларни ювишда, двигателларни совутиш системаларига солишда ишлатилади.

Хўжалик-ичимлик сувини тиббиёт эҳтиёжлари ва техник эҳтиёжларга ишлатиш мумкин, қачонки сув таъминоти шароити жуда ҳам яхши булса.

Хўжалик-ичимлик суви билан қўшинлар сув таъминоти пунктларидан ёки сув тарқатиш пунктларидан таъминланилади. Бу эҳтиёжлар учун бошқа сув манбаларидан фойдаланиш тақиқланади.

1- Расм. Сув таъминоти

Санитар – эҳтиёж ва техник сувлари сифатида заҳарланмаган ер усти сувларидан унинг сифати норматив талабларга жавоб берса тозаланмасдан ишлатиш мумкин [2].

Сув манбаи- дала сув таъминоти бўлинмалари (ҳисоблари) томонидан сув тозаланадиган, сақланадиган ва тарқатилаётган махсус жиҳозланган жой **сув таъминоти пункти** деб аталади (1- расм).

Сув таъминоти пункти асосий элементи **иш майдончаси** ҳисобланади.

Сув таъминоти пунктлари:

- сувга бўлган талаб юқори бўлган ҳудудларда жиҳозланади, қўшинлар учун сув захираси яратилишини таъминлайди;

- асосий истеъмолчи ҳаракатланаётган қўшинларга максимал равишда яқинроқ жойлаштирилади, бу асосан қўшинларнинг жанговар ҳаракатлар тартибидан келиб чиқади;

- қўшинларнинг ҳаракатлиниш характеридан келиб чиқиб уларни олиб юривчи техникаларда сув захираси бўйича шароитлар тайёрланади.

Сувнинг **хўжалик ва ичимлик сувига бўлган талаб**, уни кун давомида истеъмол қилиш характерига боғлиқ, яъни ичиш, овқат тайёрлаш, ошхона идишларини ювиш ва ювиниш учун сарфланади.

Жанговар ҳаракатларнинг бир кунлик ўртача сув тақсимоти қуйидагича бўлиши мумкин: кун бошида – 4,5 литр, кун давомида – 1,5 литр ва кун охирида 4,0 литр яъни кун боши ва охирига кўп истеъмол талаби вужудга келади, бу тегишли равишда кун давомида сувга бўлган умумий талабнинг 45 ва 40% ташкил қилади. Шу ўринда қўшинларда 45%ни, таъминот пунктида эса 55% тўғри келади [3].

2- Расм. Сув фильтрлаш

Сув эҳтиёжи қуйидаги соҳаларда кўп фойдаланилади, булар:

- 1. Тиббиёт соҳасида** бўлган талаб қўшинлар ҳаракатининг характери боғлиқ бўлиб ўртача кунлик эҳтиёжнинг 10%ни ташкил қилади.
- 2. Техник эҳтиёжлар** учун сув техникаларнинг эксплуатацион талабларни қондириш (совутиш системаларига қуйиш) ва машиналарга хизмат кўрсатиш учун сарфланади. Мисол учун кун давомида: ғилдиракли машиналар учун – 40%, занжирли машиналар учун – 30%; -кун охирида: ғилдиракли машиналар учун – 60%, занжирли машиналар учун – 70% сув сарфланиши мумкин.
- 3. Махсус ишлов бериш учун** қўшинларни оммавий қирғин қуроллари таъсири бўлганда, куннинг барча вақтларига тўғри келиши мумкин, шунда сув таъминоти 30% ташкил этиши мумкин [2].

Юқоридагиларни инобатга олган ҳолда Ўзбекистон Республикаси географик ҳудудида сув таъминоти бир хилда эмас, дарёлар ўзани тоғлардан бошланиб ирмоғлари канал, ариғларга улани халқ хўжалигида кенг миқёсда фойдаланилади. Ҳозирги вақтда Амударё ва Сирдарё сувлари Марказий Осиё давлатларининг сувга бўлган талабларини қондира олмайди, бунга сабаблардан сув оқимларининг қумли ерларда сингиб кетиши, суғорилидиган экин майдонларининг кенгайганлиги, аҳоли сонининг демографик ўсиши эса - сувга бўлган эҳтиёжларини оширмақда.

Хулоса қилиб айтаганда сув таъминоти ва унга бўлган эҳтиёжнинг нақадар долзарблиги нафақат халқ хўжалигида балки бошқа соҳаларда ҳам учрайди, шу ўринда сув таъминоти Қуролли Кучлар қўшинларининг кундалик хизмат фаолияти ва жанговар вазифаларни бажаришда нечоғлик аҳамият касб этишини замонавий ҳарбий ҳаракатлар (Исроил-Ғазо секторидаги) таҳлилларини мисол келтирса булади. Шу мақсадда

Қуролли Кучлар қўшинларида муҳандислик қўшинлари таъминотини замонавий талаблар асосида жиҳозлаш, муҳандислик техникалари ва воситалари билан бутлаш саволларига эътибор қаратилиши лозилигини бўлади.

References:

1. Джураев, И.Т. Влияние местности на организацию инженерного обеспечения боя. / И.Т. Джураев // Т.: Издание ABC РУ, 2018. -175 с.
2. Письменский, Т.Н. Законы и тенденции развития военно-инженерного искусства. / Т.Н. Письменский // Ж. Военная мысль, 2015. - № 5. - С. 47 - 55.
3. Бородейка, А.И. Основные направления организации инженерного обеспечения в современных условиях. / А.И. Бородейка // Ж. Наука и военная безопасность. - 2006. - №3. - С. 48-50.
4. Сулейманов, А.А., Хасанов, О. [О науке изучающей развитие методологии обеспечения безопасности](#). / А.А. Сулейманов, О.Л. Хасанов. // Актуальные проблемы обеспечения безопасности в Российской Федерации. Меж. Научно-практическая конференция. С.53-57.
5. Сулейманов, А.А., Хасанов, О. Л. [Механизм обеспечения безопасности](#) / А.А. Сулейманов, О.Л. Хасанов // Меж. Научно-практическая конференция. – 2007. - С. 3-5.